

Československý týdeník - Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor: Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum Sokol. Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa: Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3, 8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GREGRÜNDET 1874 (New Yorkské Listy) • MONTAG, den 1. APRIL 1974 • POSTFACH 3 8027 ZÜRICH, (SCHWEIZ) Nr. 13. • PREIS S. FR. 1.00

S ČÍM SOUHLASÍME...

KDO JE NA TOM HUŘ?

Když Gallupův ústav hlásil, že jen 26 procent obyvatelstva podporuje presidenta, brali to někteří lidé tak, že prezident ztratil důvěru země natolik, že už nemůže účinně vládnout. A naléhali na něho, aby z vlastenecké povinnosti resignoval.

Nyní výzkum Gallupova ústavu ukazuje, že jen 21 procent souhlasí s Kongresem. Je to zřejmě ještě silnější důkaz ztráty schopnosti vládnout. Mělo by se tedy žádat, aby celý Kongres resignoval, neboť, zajisté, jeho vlastenecká povinnost není menší než presidenta.

Herman A. Gray v dopisu
New York Times

HLAS AMERIKY A SOLŽENICYN

Alexandr Solženicyn nedostává žádnou pomoc od Hlasu Ameriky. Hlas Ameriky vysílal jen několik málo výteků z knihy "Souostroví GULAG". Tato Solženicynova poslední kniha má na Západě velkou publicitu. Ale jak Solženicyn sám říká, je určena sovětskému lidu. Protože však v Sovětském svazu nebude nikdy uveřejněna, může mít Hlas Ameriky důležitou úlohu při informování sovětského lidu o minulém a tím také o dnešním útlaku. Ale cenzura není pouze v Moskvě. Provádí se i v Hlasu Ameriky. Málo záleží na tom, zda cenzurní příkaz přišel od presidenta Nixona nebo od ministra Kissingera. Má přímou souvislost s politikou uvolnění napětí: nedělejte vlny! Nad touto politikou je třeba vážně přemýšlet. Uvolnění napětí má ovšem i dobré výsledky, důležitá je na příklad snaha o omezení zbrojení; ale uvolnění napětí by nemělo znamenat konec amerického úsilí o rozšíření individuální svobody. Jednou z obětí byl prozatím Hlas Ameriky, když nemohl vysílat "GULAG".

George Z. Roberts, dopis
New York Times

BRITSKÁ MELANCHOLIE

Nikdo ve Velké Británii se nedomnívá, že volby přinesly řešení problémů země, ačkoli je málo těch, kteří jsou ochotni mluvit o volbách jako o poslední křeči umírající parlamentní demokracie. Nemusíme příliš jemně vnímat,

abychom cítili, že se brzo něco stane. Každý, kdo chápe situaci a čte volební programy, může rozumně usoudit, že Angličané, kteří dali světu parlamentní vzor umírněné, civilizované vlády, už nejsou schopni si vládnout. Ačkoli jako příčina dnešní politické krize se udává hornická stávka, je to samozřejmě jen příznak choroby.

Návrhy volebního programu Labouristické strany jsou z jedné poloviny bezpředmětné, pokud jde o problém hospodářského přežití, z druhé poloviny jsou hospodářskému přežití na škodu. Většinu z nich diktovaly odbory s mlhavým ujištěním, že, budou-li k tomu vyzváni, budou ochotny k jakémusi dobrovolnému závazku, kterým pomohou bojovat proti inflaci.

Země má jen dvoji volbu: ustoupit odborům a na importovanou inflaci odpovědět zrychlenou inflací domácí — nebo odborům oponovat a stát tváří v tvář dočasnému zhroucení průmyslové ekonomie. Jak věci vypadají dnes, pravděpodobným výsledkem bude, že země utrpí obě tyto osudové rány současně.

Základní problém je v tom, že parlament už není silnější než odbory. Členové odborů jsou vedeni jednoduchým přáním udržet si a zvyšovat životní úroveň, která už předstihla výrobu a nyní má před ní groteskní náskok. Odborové předáci, nikoli krajně levicoví agitátoři, nýbrž mocní vůdci velkých odborových svazů stále více usilují o politickou kontrolu dělnictva. Během stávkových dob dostávaly rodiny stávkujících horníků přes polovinu čisté mzdy ze sociálního zabezpečení, a odbory nemusely stávkujícím platit vůbec nic.

Budoucnost je velice nezvážitelná, ale vynořují se různé hrozivé možnosti. Za vlády Labouristické strany odbory pouze upevní tradici, která už jim dovolila diktovat labouristický volební program. Účinnost Velké Británie jako spojence nebo jako užitečného člena mezinárodního společenství může být značně snížena. Za konzervativní vlády nebo liberální koalice se zdá nepravděpodobné, že by odbory trpělivě ustoupily — aniž by se brzo odhodlaly k větší zkoušce sil.

Armáda by sotva mohla na delší dobu udržet vládu zákona, natožpak přinutit lidi do práce, kdyby se projevila

(Pokrač. na str. 7)

AMERIKA A EVROPA

Americká vláda není spokojena s politikou svých evropských spojenců, což dal již před časem zřetelně najevo zahraniční ministr Henry Kissinger. Protože však své výroky dodatečně utlumil, sotva kdo očekával, že prezident Nixon podrobí Evropu ve svém projevu ostré kritice. Evropský tisk připomíná, že podobným tónem dosud žádný americký prezident o evropských spojencích nehovořil. Jeho výroky svědčí o tom, že vztahy mezi Spojenými státy a Evropou se dostaly do choullostivého stádia. President Nixon ve svém projevu mluvil bezpochyby na Francii, varoval však také ostatní státy. Dal jim na vědomí, že americko-evropská aliance je nedělitelná a že se nemůže omezit jen na spojení vojenského rázu. Ani v otázkách mezinárodně-politických a hospodářských — že Evropa nemůže jít vlastní cestou, neboť si nemůže dovolit krátkozraký nacionální egoismus, který by vedl ke konfrontaci se Spojenými státy.

Nezdá se, že západoevropské vlády chtějí situaci dramatičovat a vztahy k Americe vystavovat další zatěžkávací zkoušce. Walter Scheel, který je toho času předsedou rady ministrů Evropského společenství ujistil, že země EHS pokládají společnou americko-evropskou bezpečnostní politiku za životně důležitou pro obě strany.

Pro úzkou spolupráci s Amerikou se vyslovil i západoněmecký ministr se zvláštním posláním Egon Bahr, který se až dosud angažoval ve východní politice a kterého o pozice podezírá z nedostatečného zájmu o prohlubování spojení se Západem.

Její mluvčí také vyjádřili obavu, že americko-evropské vztahy v poslední době utrpěly, a vyzvali spolkovou vládu, aby byla se Spojenými státy solidárnější.

Nejpozoruhodnější je ale reakce francouzská. Je v podstatě velmi umírněná. Sám zahraniční ministr Michel Jobert, který je bezpochyby hlavním původcem zkalení americko-evropských vztahů,

nasadil smířlivý tón. Politickou a hospodářskou spolupráci západní Evropy se Spojenými státy označil za realitu. Atlantická aliance — prohlásil — spočívá na dvou pilířích, — na Evropě a na Spojených státech. "Je prý lépe stát na dvou nohách, než na jedné!"

Nebezpečná provokace

Moskva oznámila, že sovětská vojenská helikoptéra s tříčlennou posádkou, hlídající nad Altajským pohořím, (které leží na rozhraní SSSR, Mongolska a Číny) zmizela nad čínským územím. Oznámení přišlo pět dní po události a trvalo dalších pět dní, než Pekín vydal zprávu, že šlo o ruské špiony. Fakt je, že Altajská oblast leží jen kousek severně od Lop Noru, čínského centra atomových pokusů. Kdyby Čína chtěla, mohla by tento špionážní incident využít k nejostřejšímu, třeba i válečnému vystoupení proti SSSR.

KISSINGER

Americký zahraniční ministr Dr. Henry Kissinger je opět v Moskvě. Svět obdivuje — mimo jiného — jeho energii a jeho neúnávnost, osobní vlastnosti, které jsou zejména v dnešním mezinárodně všelijak rozháraném údobí tak důležité. . . . Z pera Waltera Laqueura v Commentary si přečtete ještě jiný "posudek" na tohoto nevděčného muže americké politiky.

Jmenování Henryho Kissingera ministrem zahraničních věcí bylo doprovázeno vlnou publicity, která nemá obdoby v novější americké historii. Kissinger ovšem hrál už několik let důležitou roli v americké zahraniční politice. V očích mnoha lidí byla jeho rozsáhlá iniciativa světovým bodem vlády, která si jinak počínala katastrofálně. James Reston informoval čtenáře New York Times, že Kissingerova filosofie je založena na tak hlubokých myšlenkách jako: "Život znamená utrpení, ve zrození je

obsažena smrt, pomíjivost je osudem bytí."

Ale jmenování Kissingera vyvolalo nejen sympatické komentáře; byly také útoky, zleva, zprava a ze středu. Nejčastěji se vznášelo obvinění, že Kissinger je "intelektuální elitář". Senátor Abourezk z Jižní Dakoty, který byl proti Kissingerovu jmenování, řekl: "Špatné na

naši zahraniční politice od roku 1945 bylo to, že ji tajně provádělo jen několik málo lidí". V některých ohledech nešla kritika senátora Abourezka dost daleko. Neboť byla snad před rokem 1945 ve Spojených státech a jinde jiná situace? Umírněnější kritikové zdůrazňovali potřebu otevřenější, nestranné politiky střední cesty — přijatelné většině amerického lidu, politiky, která by měla podporu nejen presidenta, nýbrž i senátora Fulbrighta, podporu "globalistů" i "neo-isolacionistů", těch — kteří jsou pro přiměřený obranný program, i těch, kteří žádají drastické omezení vojenských výdajů.

Zájem o světovou politiku je velice omezený, nepočítáme-li zahraničně-politickou administrativu a malý kroužek expertů. Průměrné americké noviny věnují zahraničním záležitostem velice málo místa a zdá se, že ni-

(Pokrač. na str. 2)

O ČESKOSLOVENSKU

Ceny za literaturu

Český literární fond udělil ceny v 1. ročníku literární soutěže, vyhlášené loni v únoru. Za romány byli odměněni Ladislav Fuks a Alexej Pludek, za literárně-vědnou knihu Vladimír Dostál. Cenu získal i sborník básní "Jsme s Tebou, Chile". Také Ústřední rada odborů předala ceny Antonína Zápotockého, a to v oboru literatury Bohumilu Nohejlovi (Velká voda), v oboru filmu Antonínu Kachlíkovi (Zločin v Modré hvězdě) a v oboru televize L. Dvořákovi a J. Hužerovi (Kdo je vinen). Za rozhlas dostala cenu redakce propagandy za pořad "A léta b...".

Zkoušky Nuselského mostu

V Praze se konaly statické zkoušky nosné konstrukce mostu Klementa Gottwalda (Nuselský), nezbytné pro zahájení provozu podzemní dráhy. K tomu má dojít letos 9. května. Podle vyjádření odborníků jsou zjištěné parametry mostu v souladu s čs. normami. Obě kolejiště mostu zatížily dvě třívozové soupravy s 20 tunami zátěže, což odpovídá maximálnímu počtu 262 cestujících, t. j. 8 osob na 1 metr čtvereční. Poté se ještě po 10 dní konaly zkoušky dynamické. Mostní konstrukce musela být oproti původnímu projektu (poté, co se přešlo na vozy sovětské výroby místo tuzemských) radikálně pozměněna.

CS 4 zdražují

V rámci všesvětového zvyšování cen letenek přistoupily také Čs. aerolinie k úpravě cen. Zatím se týkají převážně letů do západních států, ovšem i do Afriky a do Asie, t. j. všude tam, kde musejí letadla ČSA tankovat na letištích mimo moskevský blok.

Uvnitř bloku mají zatím zůstat ceny letenek na dosavadní úrovni.

Nová lokomotiva

Na zkušebním okruhu ve Velimě se podrobuje zatěžkáváním a rychlostním zkouškám nová čs. elektrická lokomotiva typu 55-E. Jezdí jak na střídavý, tak na stejnosměrný proud a kromě nové mechanické části má i automatické řízení. Jde o výrobek plzeňské Škodovky.

Výměna se SSSR

Byla podepsána jedna z mnoha obchodních "dohod" se Sovětským svazem. Československo podle ní doveze ze spotřebního zboží mražené ryby a rybí konzervy, zmrzlinu a čaj, jakož i rozhlasové přijímače, chladničky, fotografické potřeby, baterie a některé textilní výrobky. Do SSSR vyveze dětskou obuv, vlněné a bavlněné tkaniny, kožené rukavice, kosmetiku, bižuterii a kancelářské potřeby.

Nové letecké linky

Od prvního dubna budou na československých trasách létat nová proudová letadla sovětské výroby a od sovětského Aeroflotu pronajatá, — JAK 40. Dvěma těmito letadly s kapacitou dvaatřicet pasażérů je určeno celkem 42 letů týdně na trati z Prahy do Košic a Šliache a zpět, a z Bratislavy do Košic a Šliache a zpět. Mezinárodní přeprava ČSA se rozšiřuje o nové přímé linky z Bratislavy do Bělehradu, Bejrútu a Damašku.

Festival mladých

V Trutnově se konal 12. filmový festival mladých. Hlavní cenu — Velké zlaté slunce — dostal film režiséra Balíka a scenáristy Otčenáška "Milenci v roce jedna" — zvláštní uznání pak slovenský film režiséra Uhra a scenáristy Krna "Dolina" — z doby Slovenského národního povstání.

Zemřel O. Štorch-Marien

Ve věku 76 let zemřel v Praze spisovatel a bývalý šéf nakladatelství Aventinum dr. Otakar Štorch-Marien. Na vlastní přání byl zpopelněn bez veřejného obřadu a nebyla rezasilána úmrtní oznámení. Urna s popelem byla uložena v Kolíně.

Sté jubileum

slaví letos muzeum v Hlinsku v Čechách, jedno z nejstarších ve Východočeském kraji. Z 25.000 exponátů jsou nejzajímavější ukázky skla z dřívějších okolních sklářských hutí, dřevěné hračky z osmnáctého a devatenáctého století, lidová vyšivka, keramika apod. Významnou součástí muzea je bohatá galerie malířů Českomoravské vysočiny.

UTAHOVÁNÍ ŠROUBŮ . . .

Pod tímto titulem přinesl londýnský deník The Times článek svého zvláštního zpravodaje o zpřísnění vězeňského režimu pro politické vězně v Československu. V poslední době byli političtí vězni rozmístěni do různých trestnic, aby se kontakt mezi nimi omezil na minimum.

Vězňové jsou prakticky izolováni. Jejich příbuzní jsou při návštěvách podrobováni přísným tělesným prohlídkám a nesmějí se s vězňem ani políbit, z obav, aby se takto nepašovaly tajné zprávy.

KISSINGER . . .

(Dokončení z 1. strany)

kdo příliš nenaléhá, aby o nich poskytovaly více informací. Nenašel se způsob, jak zrušit "železný zákon oligarchie" v zahraniční politice, to jest jak zamezit, aby zahraniční politika byla "elitistická".

Kissinger měl před mnoha svými kolegy tu výhodu, že se vždycky zajímal spíše o záležitosti reálného světa než o teoretické abstrakce. Ve světě politiky, jak to vidí, je třeba se řídit spíše realistickým pohledem na věci než ideologickými modely, a zajištění přiléhavé očekávání není na místě! Velice brzo se smířil s tím, že počet možností v dané situaci je omezený. Bylo vcelku mnoho obdivu pro jeho vizi, diplomatickou obratnost, vytrvalost a vynalézavost. S těmito vlohami dosáhl toho, co bylo všeobecně uvítáno jako historický obrat ve světové politice a ne pouze jako dočasné zlepšení mezinárodního klimatu, k čemuž došlo už mnohokrát od roku 1945.

Nevědomé odbory

Předsednictvo Ústřední rady odborů provedlo průzkum ve 130 základních organizacích, v nichž je členem 167.000 lidí. Mezi nedostatky, které byly zjištěny, stojí v popředí fakt, že mnohé závodní výbory ani dostatečně nezajímají své pravomoci. Vedení některých závodů zase respektují práva odborových orgánů jen když hrozí nebezpečí, že rozhodnutí bude předmětem soudního jednání. Hlavně jde o mzdy, o náhrady škod a limity přesčasových hodin.

Politici vězňové nesmějí pracovat ve vězeňských dílnách. Pracovní normy musejí plnit ve svých celách. Ty pracovní normy jsou velmi tvrdé, mnohem vyšší než u kriminálníků, a vězňové pracují často až šestnáct hodin denně, protože neplnění norem se — trestá!

Politické vězně často podrobují — i po odsouzení — výslechům. Nedávno si ztěžoval bývalý Husákův přítel, dnes politický vězeň odsouzený na šest let, Dr. Milan Hubl, že je neustále podrobován novým a novým výslechům. Hubl má vysoký tlak a hrozí mu infarkt. Profesoru Šabatovi — který byl v roce 1972 odsouzen na šest a půl roku, a který nedávno utrpěl srdeční trombózu, byly zamítnuty jakékoliv pracovní úlevy.

The Times dále připomíná, že mezinárodní PEN-club navrhl, aby rok 1974 byl rokem amnestií politických vězňů na celém světě. Píše také, že československý atomový fyzik prof. František Janouch, který nyní pracuje v Kodani, upozornil na okolnost, že v Československu trpí nejen političtí vězňové, ale že tam existuje také "mimosoudní pronásledování". Kdo se stal jeho obětí, je postižen často víc a tížeji, než ten, kdo byl odsouzen na kratší trest ztráty svobody. Zákaz výkonu povolání pro vědce, lékaře, spisovatele a jiné se prakticky rovná doživotnímu žaláři.

Deník přináší příklady takového mimosoudního pronásledování. Zmiňuje se o nové čistce v barrrandovských filmových ateliérech, v jejímž důsledku byl propuštěn ze zaměstnání známý režisér Elmer Klos, spolutvůrce filmu Obchod na korze, jenž přinesl československé kinematografii Oscara. Píše také o populární televizní hlasatelce z doby obrodného procesu Kamile Moučkové, která nemůže dostat zaměstnání ani jako uklízečka. Rozhlasová novinářka Věra Štovičková ztratila zaměstnání laboratorní asistentky Náprstkova muzea s odůvodněním, že její "třídní původ neodpovídá požadavkům kladeným na pomocné pracovníky muzea". (Věře Štovičkové, když se kdysi ucházela o své první novinářské místo pomohl právě její původ: rodiče byli straně oddanými domovníky

v jednom vinohradském činžáku.)

Po několika měsících dostala Štovičková konečně místo uklízečky na Karlově univerzitě. Brzy však byla propuštěna, protože prý "jeji vyloučení z komunistické strany je neslučitelné s prací universitní uklízečky . . ."

Situace v československých věznicích a v osudech osobností z obrodného procesu je tedy spíš s postupujícím časem horší než lepší. Nic na tom nemůže změnit ani fakt, že před vánoci, jedenadvacátého prosince loňského roku bylo náhle propuštěno 12 politických vězňů. Byli probuzeni v noci ve věznici na Borech, převezeni do pražského ruzyňského vězení, kde s nimi byl uspořádán stručný nový proces, při němž jim byl zbytek trestu zmíněn na podmínku. Před soudem vypovídal i náčelník ruzyňské věznice o dobrém chování odsouzených, třebaže je osobně vůbec neznal. Většina odsouzených si odpýkala nejméně dva roky z trestů, které nepřesahovaly tři roky. Nešlo tedy o amnestii nebo o revizi procesu a snížení trestů, ale pouze o normální legální postup, který umožňuje po odpýkání určité části trestu zbytek prominout nebo poznamenat na podmíněný.

Diana do světa

V děčínských čokoládovnách Diana připravili dvě tuny desertů k exportu do Sovětského svazu. Čtyři tuny čokoládových mincí putovaly do Velké Británie a další čtyři tuny nečokoládového dražé, desertu apod. do Lýbie, Lucemburska a Belgie.

Kdo má zájem o výměnu?

Třidvacetiletý řidič autobusu ČSAD, sběratel pohlednic a propagačního materiálu z celého světa, má zájem o výměnu se sběrateli v USA. Zájemci mohou psát česky, polsky, rusky, německy nebo anglicky. Vlastimil Pekl, Smetanova 56, Jablonec nad Nisou, Czechoslovakia.

Naše knihy v exilu

Knihy vlastní edice a všech exilových nakladatelství do celého světa zasílá

LITERÁRNÍ KLUB

K. J. Krušina, Box 239, S 126 02 Hagersten 2, Sweden. Europe.

Napište si o prospekt

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent;

ZAJÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly bodné místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud hýřící vlásti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu:

AMERICKÉ LISTY,

Postfach 3, 8027 Zürich/Schweiz

Přihlašuji se za odběratele "Amerických Listů" a předplatné zaplatím poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtněte. Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhradit i šekem nebo money order.

Jméno:

Adresa:

Socialismus a kapitalismus

Ferdinand Peroutka

Debata o socialismu se přestěhovala do exilu s ostatní duchovní svobodou, doma se poroučí, co socialismus jest. Roku 1968 velké východní vojenské síly byly zmobilizovány, aby zachránily socialismus v Československu. Spousta lidí, kteří byli socialisty po celý svůj život, byla pak trestána za to, že chtěli zničit socialismus.

Rozmýšlíme se, jaká je pravda. Všechny volby v první republice se vyznačovaly stálostí v jedné věci: přibližná polovina voličů pokaždé hlasovala pro socialismus, přibližná polovina ne, rozdíl býval tři, čtyři procenta. V zemi nebyla žádná protisocialistická vášeň. Československo nejvíce bylo nakloněno socialismu. Roku 1968 v popředí události stáli mladí lidé, kteří se narodili nebo vy-

se sympatiemi vystavovali obrazy Adolfa Hitlera. Něco bylo pro sověty tak důležité, že nebylo lži, aby se k ní nesnižily. Nemohly citovat ani jeden doklad, že odstranění socialismu bylo připravováno. Něco bylo ohroženo, ale nebyl to socialismus.

Bez ohledu na tuto brutální epizodu chceme sledovat, ne kam vede invase, nýbrž kam vede vývoj společnosti, a jak v posledním půlstoletí vážky historie vážily socialismus a kapitalismus. Budeme při tom musít více dbát skutečností než slov. Sovětští komunisté po celou tuto dobu měli všechnu chuť ke grandiosnímu monologu. Okolnosti často je překvapily a donutily k dialogu s kapitalismem. Pád kapitalismu — už zítra — byl nesčetněkrát předpověděn. Budeme se ptát, proč nepřišel.

Chceme říci, že socialismus se zdá, musí se zdát, logičtějším a rozumově pochopitelnějším, plán lepším, než žádný plán. Jistě je socialismus geometričtější. Myslíme, že v Akademii abstraktních duchů by socialismus, snad i sovětský komunismus, byl jednomyslně přijat. Na druhé straně pokládáme politiku za praktickou činnost, na níž záleží štěstí a neštěstí lidí, a vyčkáváme, jak ten nebo onen směr se osvědčí. Musíme vyslovit úsudek, že prapory obou směrů jsou protrhány, že na socialismus i na kapitalismus přicházely pohromy, jež nečekaly.

Chceme-li zkoumat, proč kapitalismus místo, aby padl, osvědčil velkou životaschopnost, musíme se vrátit k otci všech proroků, k Marxovi. Poněvadž kapitalismus dosud žije, některá Marxova proroctví byla prázdná, některé jeho předpoklady musily být chybné.

Na první místo postavme omyl největších rozměrů.

Marx se vyvíjel v době, kdy ještě pod vlivem Hegelovým se hledalo Absolutno, něco stálého a neměnného, co kdesi a jaksí stojí za tím, co člověk vidí, za střídajícími se, vznikajícími a zanikajícími jevy. Je dosti nesnadné vysvětlit to dnešnímu člověku, který žije v rychlých změnách, a spíše je nakloněn věřit, že změna je jediné Absolutno. Zdá se však, že Marx pod vlivem své doby uvěřil, že kapitalismus je snad jedna z Absolutních idejí, nebo snad Absolutních impulsů, musí zůstat věren své podstatě, nemůže se měnit, znovu se rozmyslet, přizpůsobit se novým okolnostem, je mu předurčeno jít slepě kupředu.

Pokud kapitalismus se týká, čas pro Marxe se zastavil a zůstal stát. Poznal kapitalismus své doby, a nějakým sobě vrozeným způsobem usoudil, že jiný kapitalismus být nemůže, že kapitalismus musí zůstat tím, čím byl, za tak zvaného "ranného kapitalismu", se vši svou tehdejší ničím nemírňnou dravostí, bezohledností, trvale zlý a nemilosrdný. Poněvadž tomu tak je žádný kompromis s ním není možný a žádná milosrdnost nebude mu dána. Marx napsal některé purpurové stránky o tom, jak kapitalistům milost nebude dáována. Byl přesvědčen, že nemusí čekat dlouho, poněvadž kapitalismus svou povahou k tomu přispěje. Kapitalismus nemůže jinak než rozšiřovat propast mezi podnikateli a dělníky, mezi bohatými a chudými, zvyšovat bídu širokých mas do nesnesitelnosti. Až se tento, podle Marxe nevyhnutelný proces uskuteční, kapitalismus bude jako osamocená a nejmenší kocábka na moři lidstva — kterou vítr převrátí.

Anglický spisovatel H. G. Wells napsal román "Stroj času", zdá se, že bezprostředně po tom, co četl Marxe. Podle tohoto románu v budoucnosti lidstvo se rozštěpí na dvě sobě naprosto nepodobné části. Jedna část bude žít v bílých řízích na povrchu země, žít se sladkým ovocem a pít nektar — miliskovat se a číst knihy a poslouchat koncerty a přednášky. Nad to nebude mít co dělat. Avšak větrnými šachty zezdola, z hlubin země, se ponese hluk strojů. Tam bude žít tělesně i duševně zkomolená druhá část lidstva, Morlokové. Tři už po staletí byli zatlačeni pod zem a jsou tam trvale drženi také svou vlastní nechopností myslit na něco jiného než na práci. Útlí obyvatelé na povrchu země se bojí noci bez měsíce. Za tmavých nocí Morlokové vylézají nahoru, chytají neopatrné chodce a milostné dvojice a pojídají je. Marxismu byl dán titul vě-

deckého socialismu. Tu se musíme ptát, podle kterého vědeckého zákona kapitalismus by měl zůstat věren jakési své vnitřní nehybné podstatě a být vyloučen z vlivu času a z všemocného zákona změny, která, jak i Marx a Engels učili, zachvacuje, zpracovává a přeměňuje všechno. Slavná komunistická dialektika se zastavila několik metrů před kapitalismem.

Bylo Marxovým přesvědčením, že kapitalismus sám se zničí svými hříchy. Nějak se však stalo, že kapitalismus sám se ještě nezničil za celého moderního půldruhého století, ani ještě nebyl zničen jinými. Ptáme se, proč tomu tak je. Marxovo a Wellsovo vidění lidstva rozděleného na dvě sobě brutálně cizí části se ukázalo svrchovaně nepravdivým. Působily okolnosti, které Marx nepředvídal, nebo které nechtěl předvídat, poněvadž nesl prapor jiného směru. Vedle kapitalismu byla demokracie. Demokracie proměnila kapitalismus.

Nalézáme v Marxově díle skepsi o tom, zda ekonomie je kontrolovatelná; poněvadž kapitalismus je ekonomická síla, je nekontrolovatelná a musí vést do propasti. Opět se musíme ptát, podle kterého vědeckého zákona je ekonomie nekontrolovatelná. Pravda je, že za Marxových dob vlády se dívaly na děje hospodářské se svěšenými rukama, jakoby to byla nevládnutelná část života. Ale Marx nezažil všechno.

Někdy člověk s prvky genia spíše sejde na scestí než člověk obyčejný. Prostě rozumný člověk musil už v první polovině devatenáctého století očekávat, že pod tlakem probuzených lidových sil pravděpodobně bude zavedena demokracie. Jestliže se tak stane, pak onen prostě rozumný člověk nemohl věřit, že dvě věci budou možny zároveň: demokratické hlasovací právo lidu a nedotknutelné postavení kapitalismu, jestliže existovalo. Zcela skromné myšlení bylo schopno předvídat, že v takovém případě theorie o vrozené neměnnosti kapitalismu se ukáže jako bajka a že vývoj zajisté nepůjde k Morlokům, nýbrž že naopak kapitalismus bude podroben úsudku a vůli voličů. Tak se stalo. Dávno už neexistuje v Evropě stát, v němž by se byl udržel "čistý" kapitalismus, jaký Marx znal. Existují různé směry kapitalismu a sociál-

ních i přímo socialistických opatření. Vlády bez rozpaků a bez omluv zakročují, kde kapitalismus selhává nebo vynechává, a často kárají kapitalisty. Intervence státu ve věcech hospodářských je důležitá a drahocenná novinka dvacátého století. Stát nyní podle potřeby podporuje určité hospodářské činnosti, jiné tlumí, plánuje, kde kapitalismus by neplánoval, někdy diktuje ceny, omezuje přílišnou soutěživost, opatruje lidem práci, vytváří pracovní příležitosti, kde kapitalismus to nedovede, stanoví určitou úroveň existenci jistoty a blahobytu pracujících. I konservativní vlády splňují požadavky, jež socialisté kladli po padesát let. Kde po socialistické vládě přijde vláda konservativní, neodvažuje se likvidovat pronikavé sociální reformy, jež socialisté zavedli. V Anglii jen politický blázen by si mohl vzít do hlavy, že socialisovaná medicína by měla být zrušena. V Americe tři konservativní vlády po sobě, se neodvážily sáhnout na sociální reformy, jež zavedl F. D. Roosevelt. Kapitalismus, jak musil, naučil se s tím žít. Kdyby kapitalista ze začátku devatenáctého století se setkal s dnešním kapitalistou a vyprávěli by si, ani by snad nepoznali, že patří k stejnému druhu. Karel Marx řekl: proletariát jako organizovaná třída směřuje k socialismu.

Toto je první odpověď z náhonka na otázku, proč kapitalismus nezahynul, ačkoli mu to bylo tolikrát předpověděno. Přizpůbil se novým okolnostem, změnil se, ať už z vlastní vůle nebo z donucení. Netrčel do světa jako vysoká zkamenělina.

(Budeme pokračovat.)

1st & 2nd Class Machinist

for tool room work. L. I. C. area, good public transportation. Call 212-457-1188.

MECHANICAL

INSPECTORS —

1st and 2nd shifts experienced with stand measuring tools, company paid benefits. Apply at Metex Automotive Products Corp., 206 Talmadge Rd., Edison, N.J. Phone (201) 287-0800. Ask for Al Adrian. We are an equal opportunity employer.

LATHE OPERATOR

Requirement set-up & operate small engine lathe in metal fabrication. Highly diversified work. Good working skills and habits required. Hours 8 a.m. - 4:30 p.m.

CALCO MFG. CO

205 Factory Addison, Ill. 543-6996

Die Setter

Capable of starting strip on high precision dies. Good Pay, L. I. C. area, easy access by public transportation. Call 212-457-1188.

MOLD MAKER

WITH EXPERIENCE

IN DUPLICATING.

CALL (201) 686-6917.

SLOVAK GYMNASTIC UNION

SOKOL

of the United States of America

THE FIRST SLOVAK SOKOL SOCIETY in the U. S. A. OFFERS YOU:

- MANY FRATERNAL BENEFITS
- COMPLETE LIFE AND ENDOWMENT INSURANCE
- MORTGAGE PROTECTION INSURANCE
- SUMMER PHYSICAL FITNESS CAMPS
- RECREATIONAL ACTIVITIES IN OUR HALLS

DON'T WAIT — JOIN NOW!

WE ARE HERE WHEN NEEDED

276 Prospect Street, East Orange, N. J. 07017

(Area Code 201) 676-0280

ANDREW VENGLARCHIK, JR.
President

JOHN SPOCI
Secretary

MLADÍ NEVĚDÍ...

Po vyhoštění Solženicyna vystoupil na jeho obranu i preferovaný básník Jevtušenko. Označil jeho knihu za potřebnou pro dnešní mladou generaci a uvedl případ z loňského roku.

Někde na Sibiři seděl u táboráku se skupinou studentů a jedna 18-letá studentka navrhla, aby si připsali "na Stalinovu památku".

Jevtušenko byl ohromen a zeptal se — proč?

"Protože tenkrát celý národ věřil ve Stalina a tato víra nás přivedla k vítězství", odpověděla.

"A jestlipak víte, kolik lidí bylo za Stalina uvězněno?" zeptal se Jevtušenko.

"Tak asi 20 — 30," odpověděla studentka.

Ostatní studenti odpovídali na stejnou otázku: 200. Snad 2.000. Jen jeden z dvaceti řekl: asi 10.000.

Když jim Jevtušenko řekl, že počet vězněných a umučených se počítá na miliony, nechtěli tomu věřit.

L. O.

A JAK JE V NĚMECKU?

Západní Německo se dnes zmitá sem a tam a nemá silné a rozhodné vedení — podobně jako celé Evropské hospodářské společenství, jehož je důležitým členem. Je to záhadný stav, protože v této chvíli se zdá, že Západní Německo je jediná evropská země se stabilní vládou.

Jeden bystrý americký pozorovatel v Bonnu prohlásil: "Jako všichni moderní vůdci je Willy Brandt zaspán problém, jejichž kontrola je nad silou jednoho člověka nebo jedné země." Snižování dodávek arabské nafty a rekordní inflace nahání

hrůzu obyvatelstvu, které si vzpomíná kam vedla divoká inflace dvacátých let. Brandt sám za to nemůže.

Němci zazlívají vládě, že nedovedla kontrolovat inflaci, ale žádají inflační zvýšení mezd. Odborová organizace zaměstnanců veřejných služeb, která má 2 miliony členů — dosáhla na příklad jedenáctiprocentního zvýšení mezd po třídní stávce. Němci se také domnívají, že z Brandtovy politiky normálních vztahů s komunistickými státy zbyl po skvělém startu prázdný slib. A odvracejí se od Brandtových sociálních demokratů doprava.

C. R. Whitney (Bonn)
v New York Times

Nechte Vaše peníze pracovat pro Vás!

Zvýšili jsme úroky a platíme nyní:

7.50% přinese 7.90%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 1.000.00 zaručené na čtyři roky

6.75% přinese 7.08%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na tři roky

6.50% přinese 6.81%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na 2 roky

5.25% přinese 5.47%

na vkladní knížky

v jakémkoliv obnose od \$ 5.00 výše.

Úroky na vkladní Certifikáty počítáme a vyplatíme čtvrtletně, úroky na vkladní knížky počítáme a připsujeme též čtvrtletně.

Peníze jsou zaručené pro každého až do \$20,000.00 vládní pojišťovnou *Federal Savings and Loan Insurance Corporation ve Washingtoně*.

Uložte si peníze u nás porostou Vám velmi rychle.

FOURTH FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1355 FIRST AVENUE, NEW YORK N.Y. 10021

aneb

2636 CENTRAL PARK AVE.,
Central Shopping Plaza, Yonkers, New York 10710

and

590 EAST 187 STREET
Bronx, New York 10458

Mezinárodní přehled

VENEZUELA MÁ NOVOU VLÁDU

V hlavním městě Caracasu se konala slavnostní inaugurace presidenta, jenž zvítězil v prosincových volbách: Carlos Andrés Perez, představitel strany Demokratické akce má příštích pět let řídit osudy dnes potenciálně nejbohatší země Latinské Ameriky. Byla to událost, které se účastnili zástupci sedmdesáti zemí světa, mezi nimi také Patricia Nixonová, manželka amerického presidenta. Účast nebyla motivovaná jen zdvořilostí: Venezuela je třetím největším vývozcem ropy na světě, a tato země s necelými jedenácti miliony obyvatel očekává — při dnešních cenách nafty — letos příjem přes deset miliard dolarů jen z prodeje nafty, čili zhruba tisíc dolarů na hlavu obyvatele, aniž by kdo, takřka křikajíc, hnul prstem.

Carlos Andrés Perez prohlásil v inaugurační řeči, že hodlá olejářský průmysl Venezuely znárodnit, vzít jej tedy z rukou šesti velkých zahraničních společností, které měly a dosud mají práva těžit ropu a vládě odvádějí licenční poplatky. Smlouvy s těmito společnostmi vyprší za devět let, ale v dnešním mezinárodním klimatu zahraniční podnikatelé už stejně nepočítali s tím, že by jejich práva byla prodloužena. Proto také údajně v posledních letech systematicky snižovali své kapitálové investice.

Cizí, většinou američtí investoři mají být postupně za náhradu vyvlastněni, a to tak, že i po přechodu naftového průmyslu do státního vlastnictví by mohli zůstat jako pověřeni správci. Zatím s takovými "přechody" byly zkušenosti nedobré — uvidí se, jak se osvědčí ve Venezuele, jestliže k nim dojde. President Perez zatím naznačil, že tempo znárodnovacího zákonodárství nemá být příliš prudké a ke spolupráci přitom vyzval všechny politické strany. Hodnota olejářského průmyslu se odhaduje na 4,5 miliard dolarů, tedy na méně než polovinu ročního příjmu z nynějšího prodeje ropy. To by teoreticky snadno mohlo umožnit vyplacení přiměřeného odškodného zahraničním investorům.

Ovšem nový venezuelský president myslí už za tyto prostřední hranice. Má v úmyslu uskutečnit rozsáhlý program industrializace země stejně tak jako dát venezuelskému zemědělství na zaostalém venkově solidní — moderní základnu. Na tomto poli má Carlos Perez vpravdě velké zkušenosti: v letech 1962-63 byl ministrem vnitra, a měl mnoho co dělat s levicově-radikálními teroristy často legendárních jmen, kteří volili právě venkov za svůj operační a výpadový terén.

Vládnoucí stranu Demokratické akce je možno snad přirovnat k italským sociálním demokratům nebo k britské Labouristické straně. Důraz je zřetelně sociální, i když současně protikomunistický. Vztah k radikálům bude mít pro nového presidenta zvláštní význam a do značné míry také určí, zda vlna politického opojení, provázející každou vlnu znárodnování, nevykročí z mezí a nezpůsobí tak země hospodářské škody. Venezuela může ovšem lecos dokázat — v letech padesátých platil bolívar často za nejsilnější měnu světa.

Pavel Berka

VĚTŠÍ KLID?

V Etiopii skončila generální stávka, které se zúčastnilo asi 90 tisíc pracujících. V zemi spravované feudálními metodami však klid nenastal; stále se bouří zejména studenti, požadující dalekosáhlé svobody a odstoupení nově jmenované vlády, jejímž šéfovi Makonnenovi, jmenovanému císařem, vzhledem k jeho původu upírají opravdový zájem o zlepšení životní úrovně širokých vrstev obyvatelstva. Studenti chtějí všeobecné volby, z nichž by pak vzešla nová vláda. Ale v Etiopii neexistují a ani podle ústavy z roku 1955 existovat nemohou politické strany.

Etiopské odbory, které ke stávce v zemi vyzvaly, měly možnost předat císaři prostřednictvím svých zástupců 17 požadavků. Kromě jiného se v nich žádalo všeobecné zvýšení mezd a platů až o 200 procent a svoboda tisku. K té se přihlásil v komentáři deníku Ethiopian Herald také náměstek bývalého ministra informací, který prohlásil, že se tisk musí stát svědomím národa a mostem důvěry mezi vládou a obyvatelstvem. Jmenovaný čtyřstránkový list věnoval doposud převážně svou pozornost zprávám ze života císaře a jeho dvora a etiopské ministerstvo informací, které utrácelo osm milionů etiopských dolarů ročně na bližší neurčené účely, prý nyní změnil dosavadní politiku.

Neklidu v zemi daly signál ozbrojené jednotky, které se vzbouřily současně na několika místech. Revolta z konce února nebyla první. Už v roce 1972 se vzbouřili příslušníci čtvrté divise, umístěné v hlavním městě. Také loni si na císařově dvoře stěžovala vojenská delegace na nízký žold a nedostatečnou výbroj a výstroj. Když vláda na přednesené požadavky nereagovala, vzbouřili se letos v lednu nejdříve vojáci na společné etiopsko-somálské hranici. Odtud přeskočila revolta do Asmary a přestavu Aduvy. Je pravděpodobné, že mohutným impulsem, který urychlil protest

proti feudálním poměrům v zemi, byla loňská katastrofa způsobená dlouhým obdobím sucha. V zemi se neurodilo a následkem toho zahynulo asi 100 tisíc lidí hladem. Protože se k akci armády přidali také studenti, intelektuálové a odbory, upustil císař Haile Selassié od osvědčeného prostředku potlačování nepokojů a nedal pokyn tajné policii, aby zatkla původce neklidu. Není vyloučeno, že by policejní orgány ani neposlechly; od doby, kdy byl Haile Selassié korunován nejdříve králem a později císařem, se v zemi mnoho neudálo. Někteří pozorovatelé dokonce soudí, že zdánlivý klid v Etiopii byl v dnešním neklidném světě ojedinělým fenoménem, za který vládnoucí vrstvy vděčí především autoritě svého vládce. Haile Selassié je star 81 let a vládne v zemi od roku 1928. Nový ministerský předseda Makonnen se zřejmě ujistil loajalitou armády, která mu dala šestiměsíční lhůtu, v níž má dokázat dobrou vůli a odstranit nejkřiklavější případy společenského bezpráví. Proto bude jeho prvním činem provedení pozemkové reformy, návrh zákona na tuto reformu leží už několik let v etiopském parlamentu. Kromě císařského dvora je největším vlastníkem půdy keptická církev.

Statistika ministerstva zemědělství udává, že v rukách církve bylo v loňském roce přes 20 procent půdy. Kromě toho císař v posledních letech rozdál asi 4,8 milionů hektarů užitkové půdy, z toho ale 95% takzvané dvorské elitě. V Etiopii majitelé půdy zpravidla propachtují pozemky nemajetným zemědělcům, kteří musí odevzdávat jednu třetinu až polovinu výtěžku.

ZTRÁCÍ BRAND PŮDU?

V komunálních volbách v Porýní-Falc, jedné ze zemí Německé spolkové republiky — utrpěla sociálně demokratická strana nemalé ztráty. V některých městských radách — jako třeba v hlavním městě této země Mohuči, jakož i v Trevíru a Landau, ztratila dřívější absolutní většinu. V průmyslovém Ludwigshafenu — tradiční baště, ztratila sociálně demokratická strana pět procent, ale udržela si většinu v městské radě. Proti tomu vykazovala opoziční křesťansko demokratická strana v Porýní-Falcí podstatné zisky. Komunální volby však nejsou tak významné jako volby do zemských sněmů a proto se jim nedostalo takové publicity jako nedávým volbám v hansovním městě Hamburgu, kde sociální demokrati utrpěli také vážný nezdar. Zdá se, že popularita politiky Willyho Brandta značně klesá.

Východní a západní socialismus

PŘEMYSL JANÝR

Referovali jsme už o průběhu mezinárodního kolokvia, které se pod titulem "Československo a socialismus" konalo před krátkým časem v Paříži. Jedním z jeho témat byla i otázka perspektiv opozičního hnutí ve východoevropských zemích a především v Československu. V následujícím článku shrnujeme obsah referátu a diskuse k tomuto tématu. Neznamená to, že bychom se všemi závěry souhlasili; chceme se omezit jen na informaci čtenářů o myšlenkách, které jsou nepochybně zajímavé a přímo se nás všech dotýkají.

1. Jsou pokusy o alternativu demokratického socialismu odsouzeny ke ztroskotání?

Tuto thesei je nutno zásadně odmítnout, protože její přijetí by znamenalo přiznání, že "existující socialismus" je jediná a správná forma socialismu a že každý pokus o změnu by musel končit "kontrarevolucí" a návratem ke kapitalismu nebo sovětskou intervencí. Pražské jaro bylo výrazem krise stalinského modelu sovětského socialismu, aplikovaného v tak hospodářsky a politicky vyvinuté zemi, jakou je Československo. Nesměřovalo k obnově kapitalistické společnosti, ale otvíralo nové možnosti budoucího vývoje. V tom směru nebylo jevem výslovně novým: je třeba připomenout Chruščovovy pokusy po XX. sjezdu KSSS, polský říjen 1956 a specifickou cestu Jugoslávie po konfliktu s Kominformou v r. 1948. Všechny tyto pokusy však byly charakterizovány tím, že šlo o částečné změny či reformy existujících institucí, které se nedotýkaly základních principů stalinského modelu: mocenského monopolu strany, státního vlastnictví výrobních prostředků, absolutní kontroly informací a censury a koncepce státních orgánů, odborů a ostatních organizací jako převodních pák strany, stejně jako podřízení státní suverenity "třídním zájmům socialistického tábora", t. j. zájmům SSSR. Šlo sice o jistou liberalisaci daného systému, avšak rozhodnutou a uskutečňovanou shora.

Po lednu 1968 se i v Československu zdálo, že půjde o takovouto "liberalisaci", dirigovanou shora. Diskuse o příčinách změn a o jejich hranicích se však přenesla do veřejnosti a ta počala klást otázky o důvodech změn, chtěla znát úmysly vedení a konečně začala formulovat vlastní požadavky a návrhy, a stala se tak subjektem politiky. Na rozdíl od liberalisace se tak vývoj dostal do stadia demokratizace systému, demokratizace, která nemohla být ohraničena dílčími změnami, nýbrž musela se dotknout základních principů stalinského modelu socialismu.

Chyba dubčkovského vedení spočívala v tom, že dlouho váhalo mezi "liberalisací" a "demokratizací" ještě v době, když už vývoj k demokratizaci pod tlakem lidových mas směřoval. Dubče-

kovo vedení z toho nevyvo-
dilo potřebné závěry:

a) nevytyčilo program nutných změn a jeho hranic (dubnový akční program byl už překonán skutečným vývojem),

b) neprovedlo očistu vedoucích orgánů od zdiskreditovaných funkcionářů,

c) nepoložilo hranice "informační explozi" a extrémním proudům a tendencím "pomsty" za zločiny, spáchané v minulosti,

d) nečelilo tlaku konservativců ve vedení sovětské komunistické strany a států Varšavské smlouvy tím, že by je na jedné straně ujistilo, že bude respektovat společené závazky a na druhé straně je současně varovalo, že jakémukoli pokusu o vměšování bude čelit, třeba i lidovým a vojenským odporem. Mobilisace armády a lidových mas byla jedinou možností jak zabránit invasi.

e) Nenašlo si potřebné spojení v ostatních socialistických zemích (v Jugoslávii, Rumunsku, Číně) a v mezinárodním komunistickém a socialistickém hnutí a nepokusilo se získat podporu zemi Třetího světa.

2. Znamená porážka Pražského jara a "normalisace" konec takových pokusů v Československu a v ostatních východoevropských zemích? "Normalisace" neodstranila příčiny krize. Hospodářský vývoj, nezbytnost moderní technologie, uplatňování výsledků moderní vědy, specialisace a mezinárodní kontakty se ve východoevropských státech a SSSR dostávají stále víc do protikladu s byrokratickým systémem a tuhým centralismem a podporují přesvědčení o nutnosti změn i mezi těmi, kteří jsou u moci a o to víc v lidových masách. Porážka Pražského jara hraje nesporně retardační roli a vytváří obtížnější předpoklady pro vznik opoziční uvnitř existujícího establishmentu, ale nemůže zabránit procesu změn. Při tom je nutno vzít v úvahu, že existující systém v SSSR má dostatečné rezervy pro to, aby současnou situací prodlužoval a vyhnul se katastrofickým krisím:

a) V SSSR dochází v současné době k alianci stranické hierarchie s technokraty a managery a vojenskou elitou. Toto seskupení je charakterizováno "ideologickým vakuem", které vzniklo po odhalení Stalinových zločinů. Má být vyplněno ideálem "konsumní společnosti", která by lépe než dosud uspokoi-

ovala materiální potřeby obyvatelstva. Toho však není možné dosáhnout vlastními silami a proto sovětské vedení potřebuje hospodářskou spolupráci se západem. To je důvodem uvolnění ve vztazích s ním. Při tom se však obává toho, aby toto uvolnění zasáhlo také vnitřní oblast, poněvadž se snaží zachovat si absolutní moc a nechce přenechat půdu iniciativě mas. Je pravdou, že tato politika může vést k tomu, že si vedoucí skupina získá jistou podporu společnosti a že se jí tak podaří odsunout provedení hlubších změn systému. Nemůže se jí však podařit zabránit vzniku nových konfliktů a nových napětí, (zejména mezi SSSR a jím ovládanými zeměmi, mezi národy uvnitř SSSR a stejně tak mezi jednotlivými skupinami sovětské společnosti).

b) Tyto rozpory mohou za jistých okolností vést — někdy velmi rychle a nepředvídatelně — k spontánním explozím nespokojenosti, které budou namířeny nutně proti vlastníkům moci — stranické byrokracii a policii. Mohou vést k pádu politického vedení (Polsko 1969-70), ale nemohou vést k zásadním změnám, jestliže nedojde ke spojení dělníků a pokrokové inteligence, která je schopna formulovat alternativní politický program a jestliže bude chybět politická síla, schopná takovou explozi organisovat a dát jí cíl.

c) Je možné, že aliance části státního aparátu, technokratů a vojenské hierarchie by vedla v situaci mírové koexistence k provedení technokratických reforem a postupně též k jisté liberalisaci politického života. I když vedoucí garnitura by chtěla tento vývoj kontrolovat, dostane se v jistém okamžiku do stadia, v němž už nebude možné ho zadržet: má-li ekonomická reforma přinést výsledky, vynutí si reformu politického systému. A to povede k novému "Pražskému jaru" v jiné formě a v nových podmínkách.

Stejně tak je možné předpokládat, že — jako v československém případě — iniciativa ke změnám vznikne ve vedení strany. Bylo by však nesprávné omezovat roli nositele změn jen na stranické vedení. Pražské jaro ostatně samo ukázalo, že opoziční uvnitř strany mohla získat půdu tím, že široké masy ("potenciální opoziční mimo stranu") vyžadovaly změny a nová řešení. Přesněji: aliance opozičních sil uvnitř vedení strany s lidem umožnila, že Pražské jaro překročilo rámec liberalisace a přeměnilo se ve skutečně lidové hnutí s cílem demokratizace stávajícího systému.

(Pokrač. příště)

Nevolnictví ve XX. století

Přestože jsme o případu Valerije Panova několikrát psali, stojí za to si zopakovat všechny skutečnosti . . .

23. dubna 1972 si Valerij Panov, přední tanečník Kirovova divadla v Leningradě, podal žádost o vystěhování do Izraele spolu s manželkou Galinou Rozinovou, tanečnicí stejného divadla.

27. dubna se konalo jeho poslední vystoupení v divadle, z něhož byl propuštěn. Po představení nesměl vyjít na jeviště poděkovat divákům za bouřlivý potlesk. Nebyly mu předány ani květiny — které mu byly na jeviště poslány. Jeho ženě nebylo dovoleno vystupovat s divadlem na zahraničním turné. Poračili jí, aby si raději našla jiného muže a když se nepodřídila, převedli ji na pořadnou scénu.

29. dubna se konala v divadle schůze, na níž byli Panov se svou ženou odsouzeni svými bývalými kolegy jako "zrádci, fašisté a sionisté". Jeden z jejich bývalých kolegů dokonce požadoval, aby byli oba posláni do vyhnanství na Sibiř jako "přísluho-vači imperialistů".

Ačkoliv jsou oba dávno dospělí, potřebovali k žádosti o vystěhování písemné povolení rodičů. KGB zakázalo jeho rodičům a matce jeho ženy, aby dali svolení k odjezdu svých dětí. Panovův otec neuposlechl a za to mu byla odňata perze. Avšak Galina matka, když se na ni manželé obrátili s žádostí o souhlas, se vrhla na dceru, začala ji bit a vykřikovat: "Sionisté, fašisté, chybí na vás Stalin! Ten by vás postřílel a já jako matka bych to schválila!" Za uvědomělost dostala později zvýšenou penzi a poukaz do sanatoria.

V květnu bylo proti Panovovi zavedeno soudní řízení za "urážku tchýně". Avšak v té době se do věci vložili západní novináři a skandálem v tisku Panovovi pomohli vyběhnout alespoň z téhle situace.

Oddělení viz odmítalo neustále pod nejrůznějšími záminkami přijmout jeho žádost, teprve v předvečer návštěvy prezidenta Nixona v Moskvě byla jeho žádost přijata. Ale Panova pronásledovali zase jiným způsobem. Na ulici se za jeho zády objevil člověk a začal křičet, že prý Panov na něho plivnul. Panov byl souzen 26. 5. 1972 a dostal 10 dní vězení za "chuligánství".

4. června, po odjezdu prezidenta Nixona z SSSR, byla Panovovi vrácena jeho žádost s poukazem, že pro vystěhování potřebuje pozvání svých příbuzných a ne vlády Izraele. Ale Panovovy dopisy adresátům nedocházely. Teprve v říjnu se mu podařilo prostřednictvím přátel dostat od příbuzných v Izraeli potřebné pozvání.

Oba Panovovi byli propuštěni z práce a nikdo je neměl od-

vahu zaměstnat. Začali prodávat věci, aby se nějak užívali. Jejich přátelům je vyhrožováno za styky s nimi. 10. září se slavil v moskevské synagoze židovský Nový rok. Policie rozehnala shromáždění a mnozí byli zatčeni. "Podobalo se to scéně z nějakého filmu o nacistické" (Pokrač. na str. 6)

Vystřízlivění

U příležitosti amnestie pro posrpnové uprchlíky, kterou loňského roku vyhlásil prezident Svoboda, vrátilo se několik desítek osob do Československa. Nyní od nich dostávají jejich zahraniční přátelé dopisy, jež jsou si svou stylizací i délkou podobné jako vejce vejce. Obsah je také skoro stejný: dostalo se jim po návratu do vlasti výborného přijetí, mohli se vrátit k svému původnímu povolání, byl jim vrácen byt a majetek.

Skutečnost je ovšem poněkud jiná. Navrátilci nedostali nazpět ani byt ani majetek, ani zaměstnání. Museli dokonce přihlásit k proclení všechny předměty, které si přiváželi ze západu, stejně tak valuty. A celní poplatek činil až tři čtvrtiny z celkové hodnoty dovezených věcí. Někteří mladí mužové byli odsouzeni za to, že se nedostavili k výkonu vojenské povinnosti. A překvapení, které pomohlo k dokonalému vystřízlivění navrátilců: amnestie, jak jim bylo teprve po návratu sděleno, se vztahuje pouze na nedovolený pobyt v zahraničí, nikoli na tamní činnost.

Jak je to tedy s těmi "spokojenými" dopisy? Navrátilcům je diktuje Státní tajná bezpečnost a sama je také adresátům odesílá. Hemží se dotazy navrátilců o současnou situaci přátel v exilu a příjemcům je z nich vcelku smutno nad tím, že ti naivní, co se vrátili, se navíc k svému hořkému procitnutí museli ještě propůjčit k podvodu.

Zemřel český vědec

Profesor Mudr. Zdeněk Mysliveček, Dr. Sc., nestor československé psychiatrie, profesor neurologie a psychiatrie, bývalý přednosta psychiatrické kliniky v Praze, zemřel ve věku třidevadesátilet.

ŠTASTNÉ MANŽELSTVÍ — ŠTASTNÝ ŽIVOT! Pište na SEZNAMOVACÍ CENTRUM. Ukázkové číslo Seznamov. Věstníku zdarma (příloha dobrov. poštov.) Též 12 ti str. SEZNAM KNIH všeho druhu (stovky titulů) zdarma! CENTRUM, P. O. BOX 1067 Glendale Heights, Ill. 60137 USA.

SPORT

Fotbalisti trnavského Spartaku, třebaže neprohráli, byli vyřazeni ze soutěže o Pohár evropských mistrů. V odvetném čtvrtfinálovém utkání v Budapešti hráli nerozhodně s maďarským mistrem — Dózsou Újpest 1:1. Protože i první zápas v Trnavě skončil nerozhodně 1:1, rozhodlo o postupujícím střelení pokutových kopů, v němž byli úspěšnější Maďaři, kteří z pěti proměnili 4, kdežto Trnavanů jen 3.

V rozšířené letní evropské soutěži Inter-Cup budou Československo reprezentovat Bohemians Praha, Slovan Bratislava, Slávia Praha, Spartak Trnava, Baník Ostrava a VSS Košice.

V devatenáctém kole I. fotbalové ligy byly výsledky: Slovan-Inter 3:0 — Sparta-Zbrojovka 0:0, Lokomotiva-Žilina 1:2, Teplice-Slavia 2:1, AC Nitra-Dukla 3:1, Prešov-Plzeň 0:0 a Trnava-Ostrava 2:2.

Tabulka:

1. Sn Bratislava	19 25
2. Baník Ostrava	19 25
3. Dukla Praha	19 24
4. VSS Košice	19 21
5.-6. Slavia	19 20
5.-6. Sparta	19 20
7. Bohemians	19 19
8. Sp. Trnava	19 19

9. AC Nitra	19 19
10. SU Teplice	19 18
11. Škoda Plzeň	19 17
12. Tatran Prešov	19 16
13. Inter Bratislava	19 16
14. Zbroj. Brno	19 16
15. Lok. Košice	19 15
16. ZVL Žilina	19 14

V odvetném mezistátním hokejovém utkání v Praze podlehli čs. reprezentanti mužstvu Sov. Svazu těsně 3:4. Vítězný ruský gól střelil Malcev v posledních vteřinách hry. První zápas vyhráli čs. hokejisté v poměru 7:5.

Profesionální fotbalový celek New York Cosmos sehrá první mezinárodní utkání nové sezóny v neděli, 26. května na Downing stadionu (Randall Island) proti přednímu italskému mužstvu FC Naples. Dva dni před tím se Cosmos utká s brazilským FC Santos na Rooseveltově stadionu v Jersey City, NJ.

První mistrovské utkání v lize NASL sehrá Cosmos v neděli 5. května na Downing stadionu proti mužstvu Baltimore Comets. Vstupenky na utkání Cosmosu si lze obstarat prostřednictvím Ticketronu anebo v kanceláři Cosmosu, 101 Park Ave., NYC 10017, tel. (212) 683-1850.

—pza—

Medaile na veletrhu

Na jarním veletrhu v Lipsku získal čs. průmysl zlaté medaile za frézu na ozubená kola, za novou potahovou nábytkovou látku, za sportovní tretry a za přístroj na automatické měření hybridních obvodů. Čestné uznání dostal 6-vřetenový soustružnický automat.

Zajímavosti ze světa

Lidským momentem nynější nesnadné Kissingerovy cesty do Ruska — přes Francii a západní Německo — je jeho privátní doprovod: obě děti, 14letá Elizabeth a 12letý David, které mají školní prázdniny. Děti žijí s matkou, — Kissingerovi jsou už léta rozvedeni. • Arabská Moslemská Liga hodlá od Francie odkoupit transoceánskou loď France, která by přivážela muslimské poutníky do Mekky. • Studentské demonstrace za svržení vlády v indickém státě Bihar neutuchají. • Mezi měsíčními kameny, které na Zemi přivezl americký astronaut je i úlomek, starý 4,6 bilionů let. Pochází z doby vzniku Sluneční soustavy. • Určitým úspěchem nedávných kurdských nepokojů je prohlášení Irácké vlády, že Kurdové dostanou větší samostatnost. • Třebaže nová brazilská vláda slíbila, že podstatně uvolní cenzuru tisku, dostali šéfredaktoři příkaz, že se nesmí psát o "andělech, d'ablech a — nahatém pcbíhání" (nejnovější americký univerzitní sport.) • Dokonce v rodném městě Willyho Brandta, v Lübecku, ztratila při nedávných městských volbách jeho sociálně demokratická strana křesla ve prospěch křesťanských demokratů. • Pražské Národní divadlo je mezi pětáctýřicetí světovými scénami, pozvanými do USA na dvěstěleté oslavy vzniku Spojených států v roce 1976. • Ve věku dvaasedmdesát let zemřel jeden z otců americké atomové pumy Dr. E. U. Condon. • Jedenáctičlenný tým sovětských námořních expertů, vedených admirálem (!) se připojil k americkým a britským odborníkům, kteří pracují na odminování Suezského kanálu. • Předseda rumunské vlády, Ion G. Maurer pro nemoc resignoval ve věku jedenasedmdesát let. Jeho nástupcem se stává Manea Manescu. • Proud židovských emigrantů z Ruska do Izraele se podstatně ztenčil, prohlásil na tiskové konferenci rakouský kancléř Bruno Kreisky. • Island vyzval vládu Spojených států, aby do poloviny roku 1976 odvolala veškerou svoji posádku na Islandu. Amerika tam má celkem 2,300 mužů. •

Proč nemluví česky?

Znovu a znovu slyšíme nářek rodičů, že děti odmítají mluvit česky. Nikoli ovšem od těch, kdo pospíchají honem-honem zapomenout na svůj původ, nýbrž od uvědomělých, inteligentních a vzdělaných rodičů, kteří v rodině mluví česky a chtějí, aby si jejich děti uchovaly vědomí svého národního původu a hrdost na jeho kulturní odkaz. Proč se to tolika rodičům nedaří?

Zdá se mi, že jsou pro to dvě hlavní příčiny: dětský konformismus a nerovný vývoj znalosti jazyka mateřského a "dorozumívacího" podle ošidného rakouského výrazu. Konformismus! Je přece známo, že dítě se nechce lišit od svého okolí. Jako společenská skupina děti také odmítají všechno odlišné a doveďou to dělat krutě. Proti tomu se osamělý odlišný jedinec brání snahou co nejrychleji se přizpůsobit — ale běda, přijde-li pro něho do školy maminka a osloví ho česky! Pro krutý dětský dav je to podnět k výsměchu a postižený Čecháček se začne za svou řeč stydět nebo ji i nenávidět. Pozorní rodiče se vyvarují situací, které na odlišnost dítěte upozorňují a současně mu vysvětlí, že se nemá za co stydět, že jeho odlišnost je předností, kterou mu budou brzy druhé děti závidět, protože znalostí dvou řečí nad ně vyniká.

Horší je druhá příčina odporu. Hovor v rodině se zpravidla pohybuje v úzkém okruhu běžných denních záležitostí, kdežto ve škole se obzory dětí rozšiřují, slovník se obohacuje novými výrazy — v angličtině. V mluvních i písemných cvičeních se zúšlechťuje forma anglického vyjadřování, kdežto v domácím českém hovoru se nejčastěji spokojujeme formami primitivními. Brzy se dítě dovede vyjádřit rychleji a přesněji anglicky než česky a pochopitelně začne dávat angličtině přednost. Je málo rodičů, kteří si toto věs uvědomí a najdou čas i trpělivost soustavně pěstovat češtinu dětí četbou a hovorem o předmětech, o kterých se dítě dovídá ve škole, četbou a stykem se spolužáky.

Účinným prostředkem k uchování češtiny a k vytvoření kladného poměru k ní jsou české tábory, ve kterých jsou děti několik týdnů v čistě českém prostředí, neslyší nic než češtinu a nad to jsou v ní denně vyučovány. Všechno denní zaměstnání, zpěv, hry s hárkami — sporty, vycházky do přírody, rukodělné práce užité a výtvarné, večerní besedy — programy u táboráků, všechno je spojeno s českým hovorem v oblastech, kterých se rodinné hovory zřídka dotknou. Výsledky jsou překvapující. Děti si samy skládají maňásková představení s improvizovanou konverzací: Mi-

chaela, která kategoricky odmítala mluvit česky, byla koncem tábora tak dychtiva uplatnit své nové umění, že její pusa nebyla k zastavení; a osmiletá Marta ještě na jaře napomíná maminku, promluví-li anglicky: "Teta P. říkala, že doma musíme mluvit česky." Seznamováním s československými dějinami a kulturou a navazováním přátelství s českými druhy tábora také stírá konformismus.

Proto pořádáme česky a patrně i slovenské tábory. Na východě Spojených Států bude mít letos tábor v East Hadam, Conn. dva třítydenní běhy: od 7. do 27. července pro děti od 7 do 10-11 let, po něm do 17. srpna pro děti starší. Bližší podrobnosti dodá pí. Marie Provazníková, 25-64, 35 St., Long Island City, N. Y. — 11103.

O syrských komunistech

Komunistická strana Sýrie bývala mezi ostatními komunistickými stranami nejstabilizovanější. 40 let ji měl pevně v rukou generální tajemník Khaled Bickdash. V posledních letech však autorita stranického veterána upadla. Počátkem roku 1971 vystoupila proti Bickdashovi početná skupina, vedená členy politbyra Riadem at-Turkem a Danielem Nimehem. Skupina vyhlásila Bickdashovi otevřený boj. Když Bickdash Turka a další čtyři rebely koncem prosince z ústředního výboru vyloučil — svolal takzvaný čtvrtý sjezd strany a zvolil na něm nový ústřední výbor. Za několik dní poté ustavili též nové politbyro a nový ústřední sekretariát.

Hlavní příčinou konfliktu mezi Bickdashem a Turkovou skupinou bylo protichůdné stanovisko k Sovětskému svazu. Turk a jeho stoupenci vytýkají Bickdashovi, že slepě následuje sovětské soudruhy a že je pouhým vykonavatelem instrukcí z Moskvy. Opozičníci usilují o vytvoření jednotné všearabské komunistické strany a obviňují Bickdash, že na pokyn z Moskvy takové úsilí sabotuje. Bickdash sdílí totiž sovětský názor, že situace k sjednocení arabských komunistických stran ještě nedozrála a že sýrští komunisté mají respektovat arabské národní a náboženské tradice. Riad at-Turk není v politice

nováčkem. Již roku 1960 byl pro podvratnou politickou činnost odsouzen do žaláře a po propuštění na svobodu v aktivitě neustál. Roku 1969 to dotáhl až na člena politbyra. Brzy po převzetí nové funkce přílišnou závislost strany na Sovětském svazu ostře odmítl. Po rozhovorech, které pak vedli představitelé syrské komunistické strany v Moskvě prohlásil, že největší soudruzi si počínají — jakoby poměry v Sýrii znali lépe než domácí komunisté, a upěl jim právo do vnitřních záležitostí syrské komunistické strany zasahovat.

Otevřený rozkol uvnitř syrské komunistické strany přivedl kremelské vůdce do choulostivé situace. Jestliže se Riad at-Turk a jeho společníci prosadí a převezmou syrskou komunistickou stranu do svých rukou, sovětský vliv ve straně bezpochyby ochabne a zkomplikují se též vztahy Sovětského svazu k syrskému básistickému režimu, v jehož čele je prezident Assad. Moskva se snaží Assadovu vnitropolitickou pozici posílit a generální tajemník syrské komunistické strany Bickdash se sovětskému kurzu přizpůsobil a Assadovi potíže nedělal. Zdali a do jaké míry by respektoval sovětské zájmy také Turk — je otázkou. Riad at-Turk, jak se zdá chce udělat syrskou komunistickou stranu na Moskvě nezávislou a to jak na domácí tak i na mezinárodní politické scéně.

Nevolnictví ve XX. století . . .

(Pokrač. ze str. 5)

"Pokrač. ze str. 5)" psal později Panov. Prostřednictvím amerického přítele se Panov snažil poslat do ciziny dopisy s prosbou o podporu a intervenci u nejvyšších sovětských institucí. Ale dopisy byly zabaveny při celní prohlídce. Panovovi pak vyhrožovali vězením, jestliže bude nadále předávat na západ informace o tom, jak žije. "Prezident za vás prosit nebude, a na všelijaká jiná prohlášení kašlem", řekl mu vyšetřovatel.

V únoru 1973 mu byla žádost opět vrácena. Jeho protesty a protesty ze zahraničí byly naprosto ignorovány.

V dubnu 1973 napsal Panov americkému senátorovi Jack-

sonovi, který vede boj v Kongresu USA proti poskytnutí Sovětskému svazu hospodářských úlev, dokud nepovolí volnou emigraci svých občanů.

Koncem roku 1973 Panov konečně dosáhl po dvouletém úsilí povolení k vystěhování. Avšak jeho ženě byla žádost zamítnuta s poukazem, že není Židovka a tedy nemá nejmenšího důvodu emigrovat do Izraele. Panov odmítl bez ženy odejet, takže mu nyní hrozí osud Solženicyna — násilné vystěhování, ovšem bez manželky.

A boj, trvající již téměř dva roky, stále pokračuje. Boj za prosté lidské právo — žít — kde by člověk chtěl.

LIBUŠE OBRUSNÍKOVÁ

S ČÍM SOUHLASÍME...

(Dokončení se str. 1)

významná nebo trvalá opozice. Za těchto okolností by se musela dohodnout s jakým. koli sborem dělnických vůdců, který by se zdál schopen zaručit obnovu základních služeb a dodávek potravin a energie, aby se mohlo opět pracovat.

Auteron Waugh, britský kritik a spisovatel

OBŽALoba PRESIDENTA

Nebylo úmyslem tvůrců naší ústavy ani platnou zásadou ústavního zákona, aby prezident vykonával úřad podle libovůle Kongresu. Úmyslem bylo mít vládu, která by do značné míry mařila ambice frakcí, zvláště většinové frakce. President nesmí být nucen vládnout na základě referenda ze strachu před obžalobou.

Když volíme presidenta, vkládáme v něho politickou důvěru a zřekáme se donucovací moci většin. Jestliže se prezident při výkonu svého úřadu dopustí politicky nepopulárního činu, nesmí být stížen legálním trestem. Jsem pro obžalovací řízení proti prezidentovi jen tehdy, jestliže se týká trestných činů.

Michael B. Margolis v dopise
New York Times

SPRAVEDLIVÝ Soud VERSUS SVOBODNÝ TISK

"Teorie našeho systému je, že závěry, ke kterým se dojde v soudním řízení mají být vyvozeny jen z důkazů a z argumentů před soudem, nikoli z vnějšího vlivu, ať je to vliv soukromých řečí nebo veřejného tisku". To napsal soudce Nejvyššího soudu Oliver Wendell Holmes v roce 1907.

A taková je podstata toho, co americký Nejvyšší soud dávno nazývá "nepochybnou zásadou" ve vztahu publicity a soudu. Ale soudce Holmes toto psal v době, kdy ještě hromadné sdělovací prostředky jako rozhlas a televize nezaplavaly téměř každého možného porotce předprocesním zprávočlánkem a výkladem velkých soudních případů. V posledních letech se soudy často zabývaly účinky předprocesní publicity, ale nerozřešily tuto otázku. Nyní se na ně hrne celá publicistická lavina pod všeobecným nadpisem Watergate.

Zvláštní žalobce Cox, který se neúspěšně snažil omezit televizní přenos výsledků senátního výboru, napsal loni v létě: "Účinky nemůžeme sice nyní přesně zjistit... ale je zde při nejmenším důležitá možnost, že postup výboru ohroží schopnost vlády sestavit nestrannou porotu pro souzení zažalovaných přestupků."

Soud má několik možností — jak pomoci, aby účinky publicity byly překonány. Jedna možnost je jednoduše pozdržet řízení v naději, že se mezitím rozptýlí předčasné úsudky. Jiná taktika je izolovat porotu po celou dobu soudu a tak zabránit, aby se porotci nakazili úsudky novin a

televise během soudního řízení. Třetí manévr je změnit místo soudu. Ale v případě watergateské aféry by bylo neúčelné vyhnout se publicisticky přesycenému New Yorku nebo Washingtonu. Neboť: "Členové poroty kdekoli kteří nikdy nic neslyšeli o Watergate", řekl profesor Harvardské právnické fakulty John Ely, "by byli v každém ohledu špatně kvalifikováni".

Další právnickou zbraní je nařídít advokátům, aby o soudním případu mlčeli. Ačkoli žaloba se ve watergateské aféře užkostlivě snažila zabránit zbytečným řečem, byl zvláštní žalobce Leon Jaworski nedávno washingtonským soudcem napomenut za to, že v celonárodním televizním pořadu obhajoval důvěryhodnost bývalého poradce Bílého domu Johna Deana.

Není pochyb, že otázka předprocesní publicity bude znovu důkladně prozkoumána — než skončí watergateské soudy. Ale zdá se, že je to jeden z oněch trvalých problémů, pro které nelze najít jasné řešení ve společnosti, která vysoko hodnotí jak spravedlivé soudy tak svobodný tisk.

Newsweek

KAŽDĚMU STEJNĚ

Odbory vedou aktivní kampaň pro obžalobu presidenta Nixona; právní výbor Sněmovny poslanců chce Sněmovně podat zprávu o tom, zda je či není třeba vznést obžalobu. Ale mnozí členové výboru — mezi nimi jeho předseda, dostali ve své kampani značnou finanční pomoc odborů. To vyvolává otázku etiky. Řekl bych, že by elementární mravní smysl měl přimět všechny členy výboru, kteří přijali příspěvky na kampaň od odborů, aby se zdrželi hlasu při hlasování o otázce obžaloby.

William Ferris v dopise
New York Times

ZMÍNKA O SLUŠNOSTI

Presidentovy tiskové konference, přenášené televizí — skýtají vzácnou — v Nixonově případě velice vzácnou — příležitost klást přímé otázky hlavě státu a vylákat osobní odpovědi před zraky amerického lidu. Konference mají povahu nepřátelských střetnutí, a to je nezvyklé, ba žádoucí. Je to jediná náhrada za interpelaci v parlamentním systému vlády.

Snaha získat tolik informací, kolik jen lze, nemůže však být výmluvou pro neotesané chování. V pondělí večer opět nesnesitelně překročila meze slušnosti Sarah McClendonová, texaská dopisovatelka — držitelka smutného rekordu v chronickém napadání presidentů. Její excesy, pokud jde o sílu hlasu i mnohmluvnost, a její sklon neohrozně přerušovat presidentovy odpovědi by byly urážlivé i na méně významné scéně.

Slečna McClendonová není však jediný reportér, který se provinuje proti slušnosti, a president Nixon není jediný, kdo byl vystavován takovým nezdrovitostem. Presi-

denti Eisenhower a Kennedy museli snášet podobné chování. Nesouhlas s presidentovou politikou se nesmí zaměňovat s nedostatkem zdvořilosti k presidentskému úřadu. Reportéři, kteří si myslí, že mají zvláštní výsadu necivilisovaného chování, pouze znehodnocují své povolání a zmenšují veřejnou úctu k tisku.

New York Times

JAK BYLA INFLACE ODVRÁCENA

Reditel Rady pro životní náklady John T. Dunlop hlásí, že prostředky na odvrácení inflace jsou "nepostižitelné". A říká: "Nemyslím, že víme — jak zabrzdit inflaci".

To je velice špatná řeč. Ovšemže víme, jak zabrzdit inflaci. Udělali jsme to, a téměř perfektně, jak si na to snadno vzpomenu členové Kongresu a všichni ostatní. Když propukla inflace na počátku korejského konfliktu v roce 1950, učinili jsme opatření, která inflaci zcela zastavila. Když korejská válka začala, byli vedoucí členové Kongresu upozorněni, že se zvýší válečná produkce a že bude hned doprovázena zvýšením příjmů, a dále, že za tyto vyšší příjmy nebudeme kupovat válečné zboží. Bude "příliš mnoho peněz pro méně zboží". Samozřejmým lékem zde bylo zvýšení daní.

V prvním roce války vykazoval rozpočet přebytek 7,5 miliardy dolarů. Po tři roky války byl v rozpočtu přebytek. Inflace byla zastavena tak dokonale, že index životních nákladů nestoupl ani o jedno procento v letech 1952 až 1956.

Na této metodě, jak zastavit inflaci, není nic nepostižitelného. Inflace je velice nespravedlivý způsob financování války, zdanění je způsob spravedlivý. V protikladu k roklům 1950 až 1956 schválil prezident Nixon tři zákony, které snížily daně o 21,5 miliardy a za tři roky měl v rozpočtu schodky ve výši 60,6 miliard dolarů. Tak se vyrábí inflace.

Arthur Upgren v dopise
New York Times

Proti alkoholismu

Spotřeba alkoholu v ČSSR stále stoupá. V roce 1971 se jen v českých zemích vypilo 17 milionů hektolitrů piva, půl milionu hektolitrů vína a stejné množství lihovin. Výdaje na alkohol činí celostátně zhruba jednu pětinu všech výdajů na potraviny. Podle statistik vzrůstá počet jaterních onemocnění a psychických poruch, plynoucích z požívání alkoholu. Roste procento mladistvých alkoholiků. Alkohol zavinil každý sedmý rozvod manželství. Při dopravních nehodách, vzniklých pod vlivem alkoholu, zahynulo v r. 1972 na 300 lidí. Stejný podnět měla celá čtvrtina souzených trestných činů. Léčení alkoholismu, které trvá v prvním stádiu nejméně tři měsíce, spotřebuje pro 1 osobu částku 70.000

Krajanský oznamovatel

V INDEXU

právě vyšla nová kniha Arnošta LUSTIGA: "ULICE ZTRACENÝCH"

Knihu, stejně jako všechny ostatní publikace Indexu, je možno objednat na adrese

INDEX, 5 Köln 41, Postfach 410511, West-Germany

Máte zájem o nové knihy vydané v ČSSR?

(též Klub čtenářů, Máj a další edice)

Pište si o nabídkové listy na adresu:

INTERCLUB, 6 Frankfurt/M. 61, Birsteiner Str. 27, West-Germany.

Víte, že

ŘEZNICTVÍ A UZENÁŘSTVÍ JOSEF ČURDA, MARGARTENSTR. 11

... je jen 206 m od nádraží Selnau ... vyrábí na 20 druhů českých a slovenských specialit ... rozesílá maso a uzeniny po celém Švýcarsku (maso za velkou výhodnou cenu) ... při objednávce nad S. Fr. 50.— neúčtuje poštovné.

Nevíte?

Tak přijďte nebo volejte 01/23 52 65

PSACÍ A POČÍTAČÍ STROJE

pro krajany se slevou — jakož i veškeré opravy zařídí ANTONÍN ZETEK, Illnauerstr. 24, 8307 Effretikon,

tel. 052-32 53 08

SERVIS

vašeho vozu zajistí rychle a spolehlivě W. Pisoft, společník fy: AUTO WEISS, Altstetterstrasse 228, 8048 Zürich,

tel. 01-62 14 55.

poradce pro čl. právo

4000 Basel, St. Alban-Talstrasse 19

Tel. 061/42 86 95

Porady písemné nebo ústní po telef. dohodě.

SOKOL ZURICH

pořádá v pořadí již 3. reprezentační ples dne 9. února 1974. Je zajištěn větší sál ve "Spiergarten" v Altstetten. Blíží informace sdělí sestry Dagmar Koblasová na tel. 01/88 78 79 a Marie Mařasová na tel. 01/91 35 29.

V Anglii nerozhodně

V britské Dolní sněmovně nerozhodně skončilo první kolo zápasu mezi labouristickou vládou Harolda Wilsona a konservativní a liberální opozicí. Opoziční strany nevyužily svou početní převahu, kterou ve sněmovně mají, a hrozbu, že při nejbližší příležitosti Wilsonovu vládu svrhnou, nesplnily. Pozměňovací návrhy k Wilsonově restriktivní cenové a mzdové politice, které měly být připravené — k hlasování nepředložily. Wilsonův program po celodenní debatě pozdě večer formálně schválily.

K této koncesi se konservativci spolu s liberály rozhodli ovšem až teprve, když dostali od ministra práce Michaela Foota ujištění, že vláda nebude svůj program důsledně provádět a že se bude přidržovat dosavadních předpisů a zákonů. K tomuto ujištění se ministr Foot odhodlal po předchozích rozhovorech s představiteli odborářského ústředí. Aby zachránil vládu před pádem odborů slíbily, že nebudou vyvíjet požadavky, které by opozice odmítla a že nebudou napadat protiinflační politiku. Protiinflační opatření, které začal provádět bývalý konservativní premiér Edward Heath, mají zůstat —

až na některé výjimky — v platnosti až do podzimu. Do té doby budou opoziční strany Wilsonovu vládu pravděpodobně tolerovat. Vůdci opozičních stran totiž nemají o brzké vypsání nových voleb zájem. Nevěří, že politická nálada v zemi se v posledních týdnech podstatně změnila a že by jim nové volby zajistily v parlamentě solidní většinu.

Podle některých britských komentátorů stáhl vůdce konservativců Edward Heath své zlepšovací návrhy k Wilsonovu programu hlavně proto, že si nebyl jist, že pro ně budou hlasovat všichni poslanci jeho strany. Heathova autorita totiž volební porážkou značně utrpěla. V londýnských politických kruzích se proslýchá, že se v čele konservativní strany dlouho neudrží.

Pravda o matce

Boženy Němcové je název publikace, kterou vydal Památník národního písemnictví v Praze společně s Muzeem Boženy Němcové v České Skalici. Zcela nový výklad o spisovatelčině matce je doložen souborem dokumentů.

JAK JE TO S CENAMI

Jedním z často užívaných propagačních hesel východoevropských "socialistických" států je sociálně zaměřená tvorba maloobchodních cen.

V praxi to znamená, že stát intervenuje z rozpočtu ceny některých druhů zboží tak, aby nestoupaly, t. j. aby životní úroveň byla — ovšem — navenek — stejná nebo se i mírně zvyšovala. Ve skutečnosti občan na přímých a hlavně nepřímých daních rozdíl zaplatí stejně sám. Pražský odborný časopis Finance a úvěr přinesl nedávno na toto téma studii, která — přestože je prací oficiálně připuštěné instituce — prozrazuje leccos z nezveřejňovaných úvah kolem této otázky. Studie v zásadě dokazuje, že například sociálně motivovaná cenová intervence je ekonomicky neúčinná a že daleko efektivnější jsou přímé peněžní a naturální formy pomoci třeba rodinám s více dětmi. Na příkladě maloobchodních cen dětského odívání a školních aktovek se dokazuje, že relativně nižší ceny tohoto zboží způsobují nehospodárne zacházení s tímto sortimentem, nákupy i pro dospělé (děti rostou rychleji do větších čísel, starší generace nakupují i pro sebe dětská čísla) a v neposlední řadě velikou poptávku turistů, především z východní Evropy, mezi nimi hlavně východních Němců. Proti tomuto poslednímu zlu se čs. úřady v poslední době brání zákazem individuálního vývozu větších množství u některých druhů zboží. — Další důkazy uvádí studie z oblasti domácích elektrických spotřebičů, především těch, které mají ulehčit práci, spojené s přípravou jídla, s praním a dalšími úkony, nezbytnými pro provoz domácnosti.

Snížení cen těchto přístrojů — což by bylo z hlediska sociálního pro zaměstnané matky vícehlavých rodin žádoucí — nepřichází dnes v ČSSR v úvahu z několika důvodů.

Vysoké náklady na výrobu a malá její sériovost nedovolují snížit velkoobchodní ceny, což je předpoklad pro pohyb cen maloobchodních.

Nelze snížit ani daň z obrátu, která u tohoto sortimentu činí zhruba čtvrtinu spotřebitelské ceny. Argument: stát dotuje ceny základních potravin, nájemného, dětského zboží a musí na to někde vydělat. Vydělat ovšem může jen tam, kde je daň z obrátu nadprůměrná, tedy u zboží, které není — z tohoto hlediska — absolutně nutné pro běžný život sociálně slabších skupin. Tím se ovšem přiznává, že velká část rodin v "socialistickém státě" si moderní přístroje nemůže pořídit; a když tak za cenu vážného ohrožení základní životní úrovně. Odtud jsou

známy příklady, kdy rodina šetřila prudce na jídle, a to i pro děti, abv si mohla opatřit automobil. — Zajímavý je v citované úvaze ještě jeden moment: proti snížení cen například automatických praček se argumentuje tím, že jejich zvýšené dodávky (což by bylo s pomocí dovozu možné) by působily na snížení poptávky po běžných typech praček a odstředivek, což by si "vyžádalo další prostředky na snížení cen — kvůli rychlejšímu odbytu — i u těchto výrobků." Tedy inovace výrobků se zastavuje, protože je třeba nejdříve za vysoké ceny prodat výrobky vlastně už zastaralé. Pěkný veřejný důkaz o "výhodách" totalitního plánování a jeho obecném užitku!

Zdravotní stav novináře Vladimíra Škutiny je stále horší. Škutina je ve vězení od června 1971. Patrně má rakovinu, trpí chronickými potížemi pankreatu, nervovými depresemi a slábnutím zraku. Jeho váha povážlivě klesá. Je zcela izolován, nesmí přijímat návštěvy příbuzných a ve vězeňské nemocnici se mu dostává pouze nejzákladnějšího ošetření — bez ohledu na dietu, kterou nutně potřebuje, aby mohl přežít.

Vladimír Škutina, bývalý televizní komentátor, je — mimo jiné — autorem výzvy: "Jsme s vámi, buďte s námi", která podporovala Alexandra Dubčeka a stala se heslem Pražského jara. Škutina byl poprvé odsouzen za Antonína Novotného ke dvě-

ma letům vězení za urážku hlavy státu a později o tom napsal knihu "Presidentův vězeň." Invaze ho zastihla v Jugoslávii, odkud se přes vyhrůžky kolaborantů vrátil do vlasti. Prodělal — v únoru a

červnu '71, dva soudní procesy. Byl odsouzen na 4 roky a dva měsíce do vězení za autorství dvou televizních scénářů, které nebyly nikde inscenovány, dokonce ani publikovány.

Mimosy nebudou

V pražské výstavní síni U Hybernů pořádá podnik Centra výstavu květin. Shlédlo ji na tři čtvrtě milionu lidí. Vystavující podnik tu oznamoval, že teď vypěstuje 50krát víc květin než ještě před pěti lety. Přesto byl mezi návštěvníky největší zájem o mimosy, které sem dovezli z francouzské Rivieri. Bylo jich však málo. Vchod do výstavy proto stále "zdobil" nápis: "Mimosy nejsou a nebudou".

Ovčárství na sestupu

Hlavně na Slovensku, kde je to — pokud jde o chov ovcí — tradiční zemědělská branže, klesají od r. 1969 stavy ovčího stáda. Ke konci loňského roku se tam chovalo 585.000 kusů, což je o 30.000 méně než v roce předchozím. Znamenalo to snížení nákupu vlny o 1555 metrů a snížení výroby ovčího sýru o 1320 metrů. Dodávky ovčího masa naopak (ke škodě celkového stáda) stouply o více než 70.000 metrů.

Večery pod lampou s českou knihou

Čtenářský hlad po dobré české knize trvá. Doma i v cizině. Kdežto doma současná literatura stagnuje, a starší kvalitní věci se vydávat nesmějí, my v emigraci máme v tom ohledu větší štěstí. Také Universum Sokol Publications patří k vydavatelstvím, které jsou sto zájmu čtenářů o dobrou českou knihu vyhovět. Zde je seznam a stručný popis knih, vydaných doposud naším nakladatelstvím:

DEMOKRATICKÝ MANIFEST —

Ferdinand Peroutka. Vyznání víry v demokracii, svobodu a právo na národní sebeurčení. Mužný boj s ideologií komunismu, jehož slabiny jsou zde odhalovány nejpopulárnějším mistrem pera. Kniha skutečně hodná tradice českého humanismu.

POČÍTADLO —

Petr Den. Sbírka esejí, zkoumajících vztahy mezi náboženstvím, politikou a matematikou, jež se zároveň snaží dát novou náplň pojmu "demokracie", aby revoluce davů a nových národů, měnící podobu našeho století, nebyla revolucí nihilismu, prostě moci a smrti, nýbrž revolucí míru a života.

VE VLÁDĚ DRUHÉ REPUBLIKY —

dr. L. K. Feierabend. Paměti muže, který spoluřídil osudy národa a státu v tragické pomnichovské době. (Rozebráno).

VE VLÁDĚ PROTEKTORÁTU —

dr. L. K. Feierabend. Pokračování pamětí člena české protektorátní vlády z doby po 15. březnu 1939, obsahující množství zajímavých a významných detailů o tehdejších událostech.

Z VLÁDY DOMA — DO VLÁDY V EXILU —

dr. L. K. Feierabend. Autor zde líčí svůj dobrodružný útěk z Protektorátu přes Maďarsko, Jugoslávii a Francii do Londýna a popisuje zajímavým způsobem poměry v tehdejší exilové vládě presidenta Beneše.

ANTONÍN ŠVEHLA —

textová a fotografická monografie, vydaná ke stoletému výročí narozenin tohoto politika, který spolužádal, budoval a řídil mladý československý stát. Neoprávněná publikace zejména pro mladé emigranty, kteří o Antonínu Švehlovi doma buď neslyšeli vůbec, anebo jenom nepravdy.

KAŽDÁ Z TĚCHTO KNIH PŘEDSTAVUJE TVORBU NAŠICH PŘEDNÍCH SPISOVATELŮ A BÁSNÍKŮ, ŽIJÍCÍCH MIMO SVOU VLAST. ZAKOUPENÍ NĚKTERÉ Z NICH OBOHATÍ JISTĚ VAŠI KNIHOVNU

O B J E D N Á V Á M :

Demokratický manifest —

Ferdinand Peroutka \$4.00

Počítadlo — Petr Den 2.50

Ve vládě protektorátu —

dr. L. K. Feierabend 3.00

Z vlády doma — do vlády v exilu —

dr. L. K. Feierabend 3.00

Ledy se hnuly — V. N. Duben 3.00

Antonín Švehla 3.00

ÚHLEM NA OBLOHU —

Miroslav Rašín. Sbírka cestopisných črt, zejména z Jižní Ameriky, politických i intimních úvah již zemřelého autora, je moderním protestem proti odlidštění a zmechanizování světa.

BEZNADĚJE A NADĚJE —

Karel Valehrach. Krajan, písmák líčí svůj těžký, avšak zkušenostmi bohatý život, v němž křížem — krádem procestoval všech pět světadílů, s očima otevřenými a se srdcem, které rozumí lidské bidě.

OD A DO Z —

veselé abecední fantazírování-slovy a kresbami — populárního komika Járy Kouta.

VERŠE ZE ZÁSUVKY A VERŠE ZAPOMENUTÉ —

Josef Martínek. Česko-americký novinář a básník tu ve čtyřech částech podává silné básnické obrazy několika svých životních období.

HOLOUBEK, KTERÝ SE NA VŠECHNO PTAL —

Josef Martínek. Půvabná dětská knížka veršů s lahodnou češtinou a podivuhodnou fantazií.

SONGS OF THE DESERT —

Josef Martínek. Sbírka anglických básní, které byly otištěny ve více než 40-ti amerických a kanadských časopisech. Autora zde inspirovala zejména velká americká poušť na jihozápadě USA.

LEDY SE HNULY —

V. N. Duben. Kniha nutná pro každého, kdo chce vědět, kdy a jak začaly drobné sopečné výbuchy, které pak, po několika letech, vedly k Pražskému jaru.

THIS AND THAT —

E. J. Popera. Kdo zná české verše tohoto básníka, jistě sáhne se zvědavostí po jeho první sbírce básní anglických.

Úhlem na oblohu — Miroslav Rašín 2.50

Beznaděje a naděje — Karel Valehrach 2.50

Od A do Z — Járy Kouta 1.50

Verše ze zásuvky a verše zapomenuté —

Josef Martínek 2.00

Holoubek, který se na všechno ptal —

Josef Martínek 1.00

Songs of the Desert — Josef Martínek 3.00

This and that — E. J. Popera 2.00

Půlnoční pacient — Egon Hostovský 3.00